

PILIPINO A1 – STANDARD LEVEL – PAPER 1
PILIPINO A1 – NIVEAU MOYEN – ÉPREUVE 1
FILIPINO A1 – NIVEL MEDIO – PRUEBA 1

Tuesday 3 May 2005 (morning)

Mardi 3 mai 2005 (matin)

Martes 3 de mayo de 2005 (mañana)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a commentary on one passage only. It is not compulsory for you to respond directly to the guiding questions provided. However, you may use them if you wish.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire sur un seul des passages. Le commentaire ne doit pas nécessairement répondre aux questions d'orientation fournies. Vous pouvez toutefois les utiliser si vous le désirez.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario sobre un solo fragmento. No es obligatorio responder directamente a las preguntas que se ofrecen a modo de guía. Sin embargo, puede usarlas si lo desea.

Sumulat ng komentaryo sa isa sa dalawang sumusunod na textong pampanitikan. Hindi kailangang sagutin nang tuwiran ang mga gabay na tanong na inilaan dito. Gayunpaman, hinihikayat kayo na gamitin ang mga ito bilang panimula ng inyong komentaryo.

1. (a)

Sa mga araw ng aking kamusmusan, lahat ay payak. Lahat ay tunay na nangyari, walang halong ilusyon o gawa-gawa ko lamang. Walang halong pag-aalinlangan ang bawat detalye rito. Siguro nga, dahil sabi nila hindi raw marunong magsinungaling ang bata. Kaya nga gusto ko ulit maging bata. Gusto ko uli balikan ang aking kamusmusan. . . .

5 Kapag nasa bahay ako ay kung anu-ano na lang na laro ang ginagawa ko. Merong pinagkabit-kabit ko ang mga goma at itinatali sa dalawang poste, o mag-isang maglalaro ng *chinese garter* o limborak. Merong inihahagis ko nang paisa-isa ang mga goma, magkakapatungan ito at sisigaw ako ng “um, kabet.” Ginagawa ko ito mula sa bintana ng bahay, pahagis sa labas. At kapag ubos na ang mga goma ko ay may dahilan para lumabas.

10 Isang araw ay naisipan kong maglaro sa tambakan ng lupa ng itatayong KADIWA. Ito iyong palengke na para ring supermarket. Kung bakit naman kasi, nadulas ako sa matarik na kinalalagyan ko. Nagising ako na buhat-buhat ng isang lalaking kalaro. Pagdala sa akin sa bahay ay naroon ang Lola ko. Hinilot ni Lola ang aking buong katawan at pinagpahinga sa kuwarto. Tumawag siya kay Nanay. Agad itong umuwi. Galit na galit siyang humangos sa kuwarto. Nagrosaryo ako kahit
15 hindi ko alam ang mga misteryo. Umaasa akong magkakaroon ng milagro sa mga oras na ito para hindi na mangyari ang mga susunod na alam ko namang mangyayari. . . .

Masakit ang mga palo ni Nanay dahil gamit niya ay sinturon na balat. Kung minsan pa nga ay kahit na anong bagay na maabot niyang puwedeng ihampas sa aming magkakapatid. Pagkatapos nito, tulong-tulong kaming magkakapatid na maggagamutan ng mga sugat sa aming
20 katawan. Lalagyan ng gamot ni Ate ang sugat ko, ako naman kay Kuya, at si Kuya naman kay Ate. Masakit ang katawan namin sa bugbog. May makirod dito sa bandang gitna ng aking dibdib, sa kalaliman nito, sa puso, sa loob nito. Hindi ko maintindihan, ang alam ko ay may nagawa kaming kasalanan. Ginalit namin si Nanay, at nawalan siya ng pasensiya. Kailangan niyang ilabas ang galit kaysa magsikip ang kanyang dibdib. Siguro hindi rin niya mapigilan ang sarili niya. Dahil
25 mag-isa niyang hinaharap ang mga problema sa aming pamilya. Ang Tatay ay nagtatrabaho sa Saudi Arabia bilang *heavy-duty mechanic*. Mula sa simpleng tumutulo ang bubong, sa walang masuot ang magkakapatid sa isang okasyon, hanggang sa walang maulam sa bahay, si Nanay lahat ang humaharap, sa hirap o ginhawa.

Madalas na sa loob lang kami ng bahay naglalaro ng Ate ko. Mula sa jak-en-poy, goma
30 hanggang sa teks ang nilalaro namin. Malungkot sa loob ng bahay kaya kailangan maging mapag-imbento kami ni Ate.

Natuklasan namin ang mga manyikang papel. Si Ate ang tagaguhit ng mga manyikang papel, ako naman ay magaling sa paggawa ng mga damit na papel ng mga ito. Gumagawa kami ng mga iba’t ibang damit para sa mga manyikang papel na kinukulayan. Binibigyan namin sila ng
35 buhay na gusto namin. Ginawa namin ang mga linyang kanilang sasabihin. Alam naming hawak namin ang mga buhay ng manyikang papel. Kung gusto namin silang paiyakin o patawanin ay puwede. Inari namin silang parang mga anak.

Kapag nag-aaway kami ni Ate, makikita kong nawawala na ang iba’t ibang parte ng aking mga manyikang papel – kundi tainga o kamay, ay paa. Kapag nag-aaway kami ay napuputol na
40 lang ang ulo ng mga manyika ko.

“Ako naman ang nagdrowing niyan, a,” rason niya.

“Kahit na sa akin pa rin iyan,” pagtatanggol ko naman sa pagkakaalam kong sa akin na rin ang mga manyikang iyon.

Oras lang ang lilipas, magbabati na ulit kami ni Ate. Maglalaro na ulit. . . .

45 Nakapag-abroad si Nanay papuntang Diego Garcia, isang base militar ng Amerikano. Sa kita ni Nanay, nakatapos si Kuya ng *accounting*, si Ate ng *dentistry*, at ako ng *economics*. Huminto na si Tatay mula sa labinlimang taong pagtatrabaho sa Saudi, nagsasaka na ngayon sa Isabela. Hindi pa rin kami magkakasama.

50 Sa ngayon, tuwing naaalala ko ang mga manyikang papel namin ni Ate ay hindi ko maiwasang makaramdam ng magkahalong lungkot at saya. Lungkot dahil hindi naging lubos na maganda ang aming kamusmusan. Masaya dahil kahit papaano ay pinilit naming maging karapat-dapat itong alalahanin balang araw.

Ngayon, hindi na mga manyikang papel ang hawak namin ni Ate, kundi mga buhay ng totoong tao. Ang buhay namin at ang buhay ng mga anak namin, pawang mga babae rin. Kung 55 magkakaroon man ng alitan o sagutan sa pagitan naming dalawa ni Ate ay hindi na kami nagsisiraan ng mga gamit at laruan. Dahil iba na ngayon ang sitwasyon.

At ipinangako namin sa isa’t isa na hindi na mapuputulan ng paa, kamay, o ulo ang mga manyikang hawak namin ngayon. Dahil wala nang dapat pang masirang kamusmusan

Diana Galaura Cabote, *Mga Manyikang Papel* (1999)

- Ang kwento ay tungkol sa pamilya ng isang OFW (*Overseas Filipino Worker*) o Pilipinong manggagawang nagtatrabaho sa ibang bansa. Sa iyong palagay, bakit napipilitang iwanan ng mga Pilipinong manggagawa and kanilang mga pamilya at magtrabaho sa ibang bansa?
- Talakayin ang mga epekto sa iba’t ibang myembro ng pamilya na idinudulot ng matagal na pagkawala ng tatay sa tahanan. Alin dito, sa iyong palagay ang pinakamalubha? Bakit?
- Suriin ang kahulugan at kabuluhan ng manyikang papel sa kwento.
- Anong mga damdamin at kaisipan ang pinupukaw ng buong siping ito sa isang mambabasa?

1. (b)

Di siya nagtatanong tungkol sa hinihigang sahig,
Mariringan lamang siya ng ubo pag gabing tahimik.

Di siya nagtatanong tungkol sa nakagiring kakalanan,
Mahuhuli lamang siyang nagdudukot sa paminggalan.

- 5 Di siya naghahanap ng kalaro o laruan sa nilakhang bahay,
Makikita lamang siyang nakasilip sa telebisyon ng kapitbahay.

Di siya naghahanap ng panyolito pag umiiyak,
Malaya ang luhang sa pisngi niya maglandas.

- 10 Di siya nag-uusisa tungkol sa butas-butang na atip,
Malimit lamang niyang kinakausap ang Diyos sa langit.

Tomas Agulto, *Ang Aking Pamangkin* (2001)

- Paano ipinapahiwatig ang kahirapan sa tula? Talakayin ang mga detalye na nagpapakita ng buhay ng lubhang kawalan.
 - Magkomento sa struktura ng dalawahang linya bawat taludtod sa tula. Paano nito pinapatingkad ang mga kontradiksyon sa buhay ng tauhan?
 - Suriing mabuti ang dalawang huling linya. Ano ang pahayag ng makata tungkol sa paraan ng pagtingin ng mahirap sa sarili nilang kalagayan?
 - Anong mga pananaw ang nabuo sa iyong isip dahil sa tulang ito at bakit?
-